

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත අංක 18 - අයහාරය

මෙම ප්‍රමිතය මගින් ව්‍යාපාරික කටයුතු තුළින් පැන නගින අයහාරය පැහැදිලිව හඳුනා ගැනීමටත් ඊට අදාළ ගිණුම්කරණ පිළිවෙත් නිර්දේශ කිරීමත් සිදු කර ඇත.

ආදායම

ව්‍යාපාරය ආයතනයක ඵදිනෙදා සිදුවන සමාන්‍ය ක්‍රියාකාරකම් තුළින් ආදායම් පැන නගී. ආදායම යන්නට අයහාරය සහ ලාභය යන දෙකම අයත් වේ.

$$\text{ආදායම} = \text{අයහාරය} + \text{ලාභය}$$

අයහාරය

අයහාරය යනු “ ස්කන්ධ හිමිකරුවන්ගේ දායකත්වයකින් තොරව ස්කන්ධය ඉහළ යාමට හේතුවන ව්‍යාපාරික ආයතනයක සමාන්‍ය ක්‍රියාකාරිත්වය තුළින් පැන නගින ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන් ය”.

උදා - විකුණුම්, පොලී, පුරස්කාර, ලාභාංශ, සේවා සැපයීමේ ආදායම

අයහාරය මිනුම් කිරීම

අයහාරය සම්බන්ධ ගිණුම්කරණයේදී මූලිකම ගැටළුව වන්නේ අයහාරය හඳුනාගන්නේ කවර අවස්ථාවක දී ද යන්න තීරණය කිරීම යි. අයහාරය සම්බන්ධ ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතයට අනුව අයහාරය හඳුනාගැනීමේ දී සම්පූර්ණ විය යුතු නිර්ණායක දෙකක් පවතියි.

01. අයහාරය තුළින් අනාගත ප්‍රතිලාභ ව්‍යාපාරයට ගලා ඒම නිශ්චිත විය යුතු යි.

02. එම ප්‍රතිලාභ විශ්වාසදායී ලෙස මැනීමට හැකි විය යුතු යි.

අයහාරය මිනුම් කළ යුත්තේ එහි සාධාරණ අගයට යි. තව ද ව්‍යාපාරික ආයතනයක් තුළ සිදුවන ගනුදෙනුවක් තුළින් එම ව්‍යාපාරය වෙනුවෙන් ලැබූ හෝ ලැබිය යුතු ආර්ථික ප්‍රතිලිභ පමණක් අයහාරයට ඇතුළත් වේ. ඒ අනුව පහත දැක්වෙන දෑ අයහාරය යන්නට ඇතුළත් නොවේ. ඊට හේතුව වන්නේ ව්‍යාපාරික ආයතන අදාළ මුදල් වෙනත් පාර්ශවයක් වෙනුවෙන් එකතු කරගන්නක් වීම සහ ඒවා ව්‍යාපාරයේ අයිතිකරුවන්ගේ හිමිකම වැඩිවීමක් සිදුවීමට බලනොපාන කරුණු වීමයි.

01. පිරිවැටුම් බදු සහ එකතු කළ අගය මත බදු

- රජය වෙනුවෙන් එකතු කරනු ලබයි.

02. නියෝජිත වෙළඳාමක ප්‍රධානියා වෙනුවෙන් එකතු කරගත් මුදල් ප්‍රමාණය

- ප්‍රධානියා වෙනුවෙන් එකතු කරනු ලබයි.

• පහත සඳහන් ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් තුළින් පැන නගින අයහාරයන් මෙම ප්‍රමිතය මගින් ආවරණය කෙරේ.

01. භාණ්ඩ විකිණීම

02. සේවා සැපයීම

03. පොලී

04. පුරස්කාර

05. ලාභාංශ

01. භාණ්ඩ විකිණීම

ආයතනයක් විසින් නිෂ්පාදනය කරන භාණ්ඩ නැවත විකිණීමේ පරමාර්ථයෙන් මිලට ගත් භාණ්ඩ විකිණීම තුළින් පැන නගින අයහාරය මෙහිදී අධ්‍යයනය කරනු ලබයි.

භාණ්ඩ විකිණීම තුළින් ඇතිවන ආදායම හඳුනා ගැනීමේ දී පහත සඳහන් කොන්දේසි සම්පූර්ණ විය යුතුය. හඳුනාගැනීම යන්නෙන් අදහස් වන්නේ ආදායම් ගිණුම් පොත් වල ද්විත්ව සටහන් මගින් වාර්තා කිරීමයි.

01. භාණ්ඩ පිළිබඳ අවදානම සහ ප්‍රතිලාභ සැලකිය යුතු මට්ටමකින් විකුණුම්කරුගෙන් ගැනුම්කරුට මාරුකිරීම.
02. විකුණුම් වටිනාකම විශ්වාසනීය ලෙස මැනිය හැකිවිය යුතුය.
03. විකුණුම් පිරිවැය විශ්වාසනීය ලෙස මැනිය හැකි විය යුතුය.
04. ගනුදෙනුව හා බැඳුණු අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන් ව්‍යාපාරයට ගලා ඒමේ හැකියාව පැවතීම.
05. භාණ්ඩ වල අයිතිය පිළිබඳ කළමාකරණ මැදිහත්වීම් හෝ පාලනයක් විකුණුම්කරු රඳවා නොගත යුතු යි.

02. සේවා සැපයීම

සේවා සැපයීම සම්බන්ධයෙන් අවසාන ප්‍රතිඵලය (සමාප්ති මට්ටම) විශ්වාසනීය ලෙස ඇස්තමේන්තු කළ හැකි විට ගිණුම්කාලවිෂේෂය අවසන් දින වන විට එම නිමැවුමේ වටිනාකම ආදායමක් ලෙස හඳුනා ගනියි.

සේවා සැපයීමේ ගනුදෙනුවක ප්‍රතිඵලය පහත සඳහන් සියලුම කොන්දේසි සම්පූර්ණ වන විටෙක විශ්වාසනීය ලෙස ඇස්තමේන්තු කළහැකි යි.

01. ආදායමේ වටිනාකම විශ්වාසදායී ලෙස ඇස්තමේන්තු කළ හැකි වීම.
02. සමාප්ති මට්ටම විශ්වාසදායී ලෙස මැනිය හැකි වීම.
03. සේවාව සඳහා දරු පිරිවැය සහ දැරීමට නියමිත පිරිවැය විශ්වාසනීය ලෙස මැනිය හැකි වීම.
04. සේවා ගනුදෙනුව හා බැඳුණු අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ව්‍යාපාරය තුලට ගලා එන බවට පැහැදිලි විය යුතුය.

03. පොලී ආදායම

අතිරික්ත වත්කම් වෙනත් පාර්ශවයන් සඳහා වෙනත් ව්‍යාපාරයකට ලබාදීම හෙවත් ආයෝජනය කිරීම තුළින් ලැබෙන අයහාරයන් පොලී ආදායම ලෙස හඳුනාගනී. ගනුදෙනුවට අදාළ පොලී ආදායම කොපමණ ද යන්න කාලය හා සමානුපාතිකව උපරිත පදනමට පොලී ගිවිසුම අනුව හඳුනාගත යුතුය.

විශ්වාසනීය ලෙස මැනිය හැකි වීමත් ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ගලා ඒම තහවුරු වීමත් සිදුවන්නේ නම් අයහාරය ගිණුම්ගත කළ යුතුය. ඒ අනුව සඵල පොලී අනුපාතය පදනම් කර ගනිමින් පොලී ආදායම හඳුනා ගත යුතුය.

04. පුරස්කාර

පුරස්කාර ගිවිසුමට අනුව උපචිත පදනම මත පුරස්කාර ආදායම හඳුනාගත යුතු ය. මෙය අයහාරය ලෙස හඳුනාගත යුතු වන්නේ,

- ඒවායින් ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ව්‍යාපාරය තුළට ගලා ඒමක් සිදුවන බව තහවුරු වූ විට සහ
- එම ආර්ථික ප්‍රතිලාභ වල ප්‍රමාණය විශ්වාසදායී ලෙස මැනිය කළ හැකි වූ විට පමණි.

05. ලාභාංශ

ලාභාංශ ආදායම කොතෙක් ද යන්න තීරණය කරන්නේ ලාභාංශ ලබා ගැනීම පිළිබඳ කොටස් හිමියන්ගේ අයිතිය තහවුරු වූ විටයි. තව ද ලැබෙන ලාභාංශ ප්‍රමාණය නිශ්චිතව මැනිය හැකිවීම ද අවශ්‍ය වෙයි. ඒ අනුව ලාභාංශ ආදායමක් ලෙස හඳුනාගන්නා පදනම වන්නේ ගෙවීම් ලබාගැනීමට ඇති අයිතිය ස්ථාපිත වූ අවස්ථාවයි.

හෙළිදරව් කිරීම්

ආයතනයක් විසින් සිය මූල්‍ය ප්‍රකාශයන් හි පහත සඳහන් ලෙස හෙළිදරව් කිරීම් කළ යුතුයි.

01. ආදායම් හඳුනාගැනීම සම්බන්ධ ප්‍රතිපත්ති

02. පහත සඳහන් දෑ ද ඇතුළත් ව අදාළ වර්ෂය තුළ එක් එක් ආදායම් ප්‍රභේද යටතේ හඳුනාගන්නා ලද ආදායම් වටිනාකම.

- භාණ්ඩ විකිණීම
- පොළී
- සේවා සැපයීම
- පුරස්කාර
- ලාභාංශ

03. භාණ්ඩ හා සේවා හුවමාරු කිරීම මගින් හඳුනා ගන්නා ලද ආදායම් වටිනාකම